

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, korosko ulico št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnina.

Posamezni listi dobajo se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisni se ne vračajo, nopolnani listi se ne sprajemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Vinogradniške ali vinarske zadruga.

Zadnji čas govori se javno čedalje več o izboljševanju gospodarskih razmer pri Slovencih. Vrli celovski «Mir» je nasvetoval veliko gospodarsko družbo na delnice po 100 gld. jedno, na ljudskem shodu v Mozirju se je razgovarjalo, kaj bi bilo bolje, ali osnovali za južni Štajar posebno kmetijsko družbo ali pa pridružiti se Kranjskej, na shodu v Šmarinah pa se je priporočalo snovati na podlagi zakona o zadrugah z dne 9. aprila 1873 vinogradniške ali vinarske zadruga.

Naši vinogradi so ogromen del narodovega imetja. Toda vinska trta začela je pešati. Vrhu tega jo napada smod in trna uš nam žuga vinograde popolnem ugnobiti. Kaj storiti? Porabiti sredstvo, katero tukaj edino pomaga: prenoviti stare vinograde s pomočjo ameriškega trsa. Dokaz in zgled bodi nam Brežiški okraj!

Vlado so državni poslanci sedaj toliko vklonili, da je začela resno pospeševati obnovo vinogradov. V to svrhu ima: 1. letos 100.000 gld. namesto prejšnjih 36.000 gld. na razpolaganje; 2. daje saditi državne trsovniče; 3. nastavlja in podpira može strokovnjake, da podučujejo vinogradnike o gojenju in cepljenju ameriške trte; 4. odpisuje zemljiški davek pri vinogradih po trtni uši oškodovanih; 5. daje brezobrestna posojila posestnikom, ki hočejo svoje vinograde prenoviti z ameriško trto in 6. oprošča nove vinograde zemljiščnega davka, ako so zasajeni z domačo trto, skozi 6 let, če pa z ameriško, skozi 10 let.

To je sedaj vlada storiti voljna in pooblaščen. Sedaj treba le, da se posestniki neizogibnega dela lotijo, ponudene ugodnosti izkoristijo, kar se pa najlojše izvršuje s pomočjo postavno osnovane zadruga. Zgled so nam naše slovenske posojilnice. Vsak vinogradni okraj bi naj osnoval zadruga vinogradniško ali vinarsko. Zadruga dobi hitreje in lažje od vlade, česar treba, ona more naročevati ceneje umetnih gnojil, na kar bo tudi misliti, zlasti tam, kjer vinogradi gnoja stradajo; ona more vso obnovo vinogradov najuspešnejše izvršiti in naposled tudi kletarstvo in vinsko trženje v roke vzeti. Odlagati nikakor več ne kaže, sicer nas drugi prehitijo. Z ameriško trto obnovljeni vinogradi močno rodijo in dajejo boljše vino, ker je cepljena z najboljšo domačo trto.

To so sedaj se ve le domoljubni nasveti. Objavljajo se, da se pojmi zbistrijo, vse razmere in okoliščine v poštev vzamejo in dobro prevdario in potem ni dvomiti, da tudi tukaj Slovenci krenemo pravo pot. —

Resoluciji o davčnih predlogih se ugovarja, češ, da so ovi nasveti najizvedljivi. To je zelo krivo. Nasveti druga niso, nego dotični predlogi slovenskih poslancev g. Robiča in g. Povšeta v davčnem odseku državnega zbora, ki sta vse dobro premislila, preden sta svoje predloge stavila. Sicer pa že sedaj nista ostala brez

uspeha: g. Robičev predlog je vklonil vlado privoliti, da se 15% zemljiščnega davka odpiše namesto 13½ in g. Povšetov, da je finančni minister voljen bil do 200 gld. čistega katastralnega dohodka kmete oprostiti nove osobne dohodnine. Da bi gg. Robič in Povše tudi najrajši videla, če bi vsi grunti posestniki novega davka bili prosti, to je samo ob sebi umevno. Toda finančni minister neče o tem ničesar čuti in zatorej skušata vsaj večino kmetijskih posestnikov novega davka rešiti Dal Bog, da se njima to vsaj deloma posreči!

Dr. L. G.

Sodne razmere na Slovenskem.

(Govoril v državnem zboru dr. Lavsav Gregorec dne 23. maja.)

(Dalje.)

Pravosodno ministerstvo je vselej odgovorilo, »da so se izdali ukazi«. Mogoče, da se je kaj ukazalo, ali pomagalo ni to nič. Stara pohabljen uradna tabla visi še vedno na svojem mestu. To je pravi škandal. Cesar-skega orla že ni spoznati, podoben je pohabljenemu rudedemu petelinu sv. Petra. Naj še pristavim: Tako se ravna v okraju, kjer prebiva poleg 18.000 Slovencev le 45 takozvanih talmi-Nemcev, namreč pomemčenih Slovencev. Sicer pa ni pri okrožnem sodišču v Celju nič bolje. Tam je tudi uradna tabla stara in pohabljena, ali napis je samo nemški. Da imajo pri tem okrožnem sodišču časih Slovenci opraviti ali narobe, to je spoznati le po izvestnih svarilnih napisih na hodnikih, kakor: Tukaj kaditi je prepovedano.

Naprošen sem bil, da spregovorim nekoliko besed o konfiskacijski praksi (navadi) pri okrožnem sodišču. To bo nekaj za mojega spodnještajarskega kolego g. dr. Foreggerja. Tam v Celju izhaja nemški lokalni list. Dr. Foregger se vedno imenuje kot njegov lastnik. Ta list se bavi pogostoma tudi z nami duhovniki, seveda ne na dobroten način. Kar bi nam moglo biti količkaj neprijetno, vse priobčuje. Mej drugim je tudi ponatisnil neki članek iz celovških »Freie Stimmen«. V tem članku se graja neki duhovnik, ker je storil svojo dolžnost. Stori je to, kar delajo škofje, svaril je namreč vernike pred slabimi listi in jim priporočal dobre. To je vendar po sebi umevno. To pa se mu je silno zamerilo in reklo se je, da je to politična agitacija, da je cerkev shajališče, prižnica pa agitacijski oder. To je očitno huskajoč članek in zato je rečeni nemški list mislil, da ga mora ponatisniti. Državni pravnik je pa list konfiskoval. Bila je to št. 2 z dne 7. januarja 1894. Urednik se je pritožil, okrožno sodišče ni potrdilo konfiskacije in isto tako tudi ne Graško višje deželno sodišče. Da se v Gradcu konfiskacija ni potrdila, temu se res čudim. ne

čudim se pa, da se ni v Celju potrdila. In zakaj ne? Sedanji g. okrož. predsednik okrož. sodišča je bil nekdanj tam kot drž. pravdnik in svojo misljenja glede duhovščine od takrat najbrž ni premenil. Kot drž. pravdnik nam je kazal malo prijaznosti, a toliko več mrznje. To lahko iz lastne skušnje rečem. Naprošen sem bil nekoč, naj pri drž. pravdništvu v Celju prosimo odpomoči glede preheudega pisanja izvestnih nemških lokalnih (krajnih) listov. Za odgovor se mi je reklo, da si lahko vsak duhovnik sam pomaga s tem, da toži. Tega ne bomo storili, pač pa se bomo pritoževali, da se služabniki državno-priznane cerkve nezadostno varujejo.

Po dolgoletnih prizadevanjih smo Slovenci vendar dosegli, da se slovenske vloge več ne zavračajo, nego vzprejemajo. Ali pa se o teh slovenskih vlogah slovenski obravnava in sodi, to je drugo vprašanje. Pri nas na Štajarskem in na Koroškem ne. Čudovito je, kako bistroumni so sodni uradniki, kadar je iskati izgovor, in izgovorov in pretvez, da se umaknejo slovenskemu uradovanju, hitro najdejo.

Evo nekoliko vzgledov: Slovenska stranka toži in pride s svojim slovenskim advokatom, nasprotna stranka pride z nemškim advokatom, ki govori samo nemški. Vsa obravnava se potem vrši v nemškem jeziku in slovenska stranka dobi nemški odlok. Pri bagatelnem postopanju se godi tako le: Sodnik zapiše v zapisnik «Toženca ni bilo». Te besede zadoščajo, da se pošlje slovenski stranski nemška odločba. Zlasti nepravilno se nam zdi, da se pri slovenskih kaznenih ovadbah razpošiljajo nemške pozivnice. Tudi v civilnih zadevah. Če pride pri kaki kazneni stvari slovenska stranka prosit, naj se slišijo nove priče ali naj se jej dovoli odlog kazni, tako se te slovenske prošnje vedno le nemški rešujejo. Prav pogostoma se rabi zlasti v območji Celjskega okrožnega sodišča to-le sredstvo. Če pride slovenska stranka kedaj brez zastopnika, tako se naroči zastopanje kateremukoli sodnemu uradniku. Ta govori samo nemški in to zadošča povsem, da se razpravlja vse le remški in da se slovenski stranki izda tudi le nemška sodba. Ljudje so se pač pritoževali, ali pritožbe niso nič pomagale. Višjesodni predsednik vitez Waser je take pritožbe vedno zavrnil, zadnjikrat, hvala Bogu, z odločbo z dne 7. oktobra 1891. št. 10.481 s porogljivo pripomnjo, da stranki samonemško rešilo ni naredilo škode. Ali pravico je imela zahtevati odpomoči. S tem se je bivši višjesodni predsednik od nas Slovencev poslovil, tudi mi se s tem od njega poslovimo.

Temu možu je bilo slovensko uradovanje zoperno. Zmatral ga je za madež, katerega je skušal obvarovati višje dež. sodišče v Gradcu. Zato je vse slovenske rekurze reševal samo nemški in naročal sodiščem prve instance, izdati slovenski stranki slovenski intimat. Na ta način je dvoje dosegel. Prvič mu ni bilo treba slovenski uradovati, drugič pa je s tem izdatno oviral slovensko uradovanje, ker slovenski sodni uradniki, kateri, kadar je bilo pričakovati rekurza, raje niso slovenski uradovali, da so se iznebili jako nadležnega prelaganja. Da je bilo to postopanje Waserjevo nezakonito, je razvidno iz § 211. patenta z dne 3. maja 1853, št. 81. Po tem patentu mora biti vsaka sodna razzsodba podpisana od voditelja sodišča in od jednega svetniškega tajnika. Po tem je bil le nemški original višjesodnega predsednika Waserja pravi original, stranki dostavljena slovenska intimacija pa le prevod brez vsake vrednosti. Da bi višjesodni predsednik tega ne bi vedel, tega Slovencev ne verujejo. Pač pa smejo misliti, da ga je tako oslepila animoznost in sovražstvo do Slovanov. Ta višji sodnik je torej odstopil. Žal, da njegov duh še ni zapustil vseh sodnih poslopij. Zato pa tudi še ni izginila naša nezaupnost do sodnih oblastev. Mnogo je še sodnih

uradnikov, ki še zdaj s slovenskimi strankami ne znajo v slovenskem jeziku občevati. Slovenski sploh ne razumejo. Mnogo jih je, ki nas sovražijo, nas zaničujejo, in nikdar se ne moremo iznebiti strahu, da nimamo opraviti z nepristranskimi služabniki pravice, ampak s političnimi nasprotniki.

Navedel bom za to nekoliko dokazov. Nemški lokalni list Celjski je pred kratkim psoval nekega slovenskega drž. poslanca. Prijatelji so poslanca silili, naj toži in poslanec se je po kratkem ugovarjanju udal. Sodnik je priznal psovko, v meni povsem nerazumni modrosti pa je menil, da si je mej psovko in poslančevim imenom misliti vejico, potem pa da ni poslancu ta psovka nič mar. Tako se je tudi zgodilo. Urednik je v izvodu, kateri je bil seboj prinesel s peresom napravil vejico in je bil oproščen, poslanec pa je imel plačati pravdne troške. V takih razmerah trpé Slovenci raje krivico, kakor da bi iskali pravico pri takih sodnih oblastvih.

(Konec sledi.)

Cerkvene zadeve.

V. letno poročilo „Cerkvene družbe v Vitanju“ za leto 1893

Namen družbe je: zbirati denarje, da se more ob svojem času dostojno popraviti farna cerkva sv. Petra in Pavla v Vitanju. Družbino premoženje je znašalo vsled računa za 1892. leto 1764 gold. 4 kr. Doneski 1893. l. 264 gld. 38 kr., stroški za letni račun 1892, za poštino itd. 24 gld. 30 kr., dohodki leta 1893. toraj 240 gld. 8 kr., obresti do 31. decembra 1893 od naloženega denarja 86 gld. 44 kr., prišteti se ima še znesek z 100 gld., ki je vknjižen na korist cerkvene družbe na zemljišči, vloga 48 katastralna občina Brezen. Ta znesek je prepustila cerkveni družbi pokojna Apolonija Krančan v Ljubnici hšt. 2. Premoženje cerkvene družbe znaša toraj koncem 1893. leta 2190 gld. 56 kr. Gotovina z 2090 gld. 56 kr. je vložena v Vitanjski posojilnici št. hr. knjige 1. Doneski za »cerkveno družbo« so v letu 1893. v primeri s poprejšnjimi leti majhni. Vzrok temu je ta, da se je l. 1893. zbiralo za popraviljanje cerkve Matere božje na hribci. Vsled naznanila lanskega letnega poročila se je imel prezbiterij (sprednji del) prelepo zidane cerkve Matere božje presno slikati in veliki oltar prezlatiti. Oboje se je dovršilo. Vsi stroški so pa znašali 1992 gld. 92 kr. Nabralo se je po prostovoljnih darovih večidel med Vitanjskimi farani 1700 gld. 37½ kr. Primanjkljaj z 292 gld. 54½ kr. se je poravnal s cerkvenim denarjem. Vsled teh darov za Marijino cerkvo so zaostali doneski za cerkveno družbo. Zaupamo pa, da se nam pridružijo v bodoče zopet vsi poprejšnji udje in pristopijo novi. Po pravilih cerkvene družbe se ima vsako leto opraviti ena sveta maša za žive, in ena za mrtve ude in dobrotnike. Prva se je opravila 15. novembra 1893, druga 16. novembra 1893. Srčna zahvala vsem dobrotnikom, ki so pripomogli, da se je popravila cerkev Matere božje na hribci, vsem udom cerkvene družbe in zaupnim osebam, ki so z veliko požrtvovalnostjo pobirale doneske po svoji okolici! Bog plačaj vsem!

Nova sv. maša pri Kapeli.

Dné 22. julija je obhajal frančiškan oče Severin Korošec pri Kapeli prvo svojo sv. daritev. Neizmerna množica ljudstva je prihitela od vseh strani skupaj, da vidi č. g. novomašnika in sprejme od njih sv. blagoslova. Frančiškan o. Gelazij Rojko so govorili v cerkvi